DOMSTOLENS DOM

den 4 juli 2000 *

I mål C-84/98,

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av juridiske chefsrådgivaren A. Caeiro och B. Mongin, rättstjänsten, båda i egenskap av ombud, delgivningsadress: rättstjänsten, C. Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg, Luxemburg,

sökande,

mot

Republiken Portugal, företrädd av L. Fernandes, chef för rättstjänsten vid utrikesministeriets avdelning för EG-frågor, och juridiske rådgivaren M.L. Duarte, vid samma avdelning, båda i egenskap av ombud, delgivningsadress: Portugals ambassad, 33, allée Scheffer, Luxemburg,

svarande,

* Rättegångsspråk: portugisiska.

angående en talan om fastställelse av att Republiken Portugal har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 3 och 4.1 i rådets förordning (EEG) nr 4055/86 av den 22 december 1986 om tillämpning av principen om frihet att tillhandahålla tjänster på sjötransportområdet mellan medlemsstater samt mellan medlemsstater och tredje land (EGT L 378, s. 1; svensk specialutgåva, område 7, volym 3, s. 145) genom att inte säga upp eller anpassa sjöfartsavtalet med Förbundsrepubliken Jugoslavien, ratificerat genom dekret nr 74/81, undertecknat den 28 juni 1979, vilket trädde i kraft den 19 maj 1981, så att alla medborgare i gemenskapen får rättvis, fri och icke-diskriminerande tillgång till Republiken Portugals lastandelar,

meddelar

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden G.C. Rodríguez Iglesias, avdelningsordförandena J.C. Moitinho de Almeida, D.A.O. Edward (referent), L. Sevón och R. Schintgen samt domarna C. Gulmann, J.-P. Puissochet, G. Hirsch, P. Jann, H. Ragnemalm och M. Wathelet,

generaladvokat: J. Mischo,

justitiesekreterare: biträdande justitiesekreteraren H. von Holstein,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att parterna har avgivit muntliga yttranden vid förhandlingen den 14 september 1999,

och efter att den 20 oktober 1999 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Europeiska gemenskapernas kommission har genom ansökan, som inkom till domstolens kansli den 27 mars 1998, med stöd av artikel 169 i EG-fördraget (nu artikel 226 EG) väckt talan om fastställelse av att Republiken Portugal har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 3 och 4.1 i rådets förordning (EEG) nr 4055/86 av den 22 december 1986 om tillämpning av principen om frihet att tillhandahålla tjänster på sjötransportområdet mellan medlemsstater samt mellan medlemsstater och tredje land (EGT L 378, s. 1; svensk specialutgåva, område 7, volym 3, s. 145) genom att inte säga upp eller anpassa sjöfartsavtalet med Förbundsrepubliken Jugoslavien, ratificerat genom dekret nr 74/81, undertecknat den 28 juni 1979, vilket trädde i kraft den 19 maj 1981 (nedan kallat det omtvistade avtalet), så att alla medborgare i gemenskapen får rättvis, fri och icke-diskriminerande tillgång till Republiken Portugals lastandelar.

2 Förbundsrepubliken Jugoslavien, i den form den existerade när det omtvistade avtalet ingicks, har fallit sönder. Republiken Kroatien och Republiken Slovenien

erkändes samfällt av medlemsstaterna den 15 januari 1992. Republiken Bosnien-Herzegovina erkändes den 7 april 1992. Den före detta jugoslaviska republiken Makedonien erkändes, med undantag för Republiken Grekland, av medlemsstaterna år 1993.

3 Efter Förbundsrepubliken Jugoslaviens sönderfall beslutade de portugisiska myndigheterna att ta kontakt med vart och ett av de nya länderna för att kunna ändra det omtvistade avtalet.

4 Vad avser Republiken Slovenien har kommissionen vid den muntliga förhandlingen erkänt att nödvändiga ändringar har skett genom ett avtal mellan denna stat och Republiken Portugal.

Tillämpliga gemenskapsrättsliga bestämmelser

5 Artikel 234 i EG-fördraget (nu artikel 307 EG i ändrad lydelse) har följande lydelse:

"De rättigheter och förpliktelser som följer av avtal som ingåtts innan detta fördrag träder i kraft mellan å ena sidan en eller flera medlemsstater och å andra

sidan ett eller flera tredje länder skall inte påverkas av bestämmelserna i detta fördrag.

I den mån dessa avtal inte är förenliga med detta fördrag, skall den eller de berörda medlemsstaterna vidta alla lämpliga åtgärder för att undanröja det som är oförenligt med fördraget. Medlemsstaterna skall vid behov bistå varandra i detta syfte och i förekommande fall inta en gemensam hållning.

Vid tillämpning av sådana avtal som avses i första stycket skall medlemsstaterna beakta att de fördelar som varje medlemsstat beviljar enligt detta fördrag utgör en integrerad del av upprättandet av gemenskapen och härigenom är oskiljaktigt förbundna med upprättandet av gemensamma institutioner, med överlämnandet av befogenheter till dessa och med beviljandet av samma fördelar av alla övriga medlemsstater."

6 I förordning nr 4055/86 föreskrivs följande:

Artikel 1.1:

"Frihet att utföra sjötransporter mellan medlemsstater och mellan medlemsstater och tredje land skall gälla för medborgare i medlemsstater med hemvist i en annan medlemsstat än den person för vilken sjötransporten utförs."

Artikel 2:

"Trots artikel 1 skall sådana unilaterala nationella restriktioner som fanns före den 1 juli 1986 och som gällde transport av visst gods som helt eller delvis reserverats för fartyg under inhemsk flagg, avvecklas senast enligt följande tidtabell:

— Transport mellan medlemsstater utförd av fartyg som för medlemsstats flagg: 31 december 1989.

— Transport mellan medlemsstater och tredje land utförd av fartyg som för medlemsstats flagg: 31 december 1991.

— Transport mellan medlemsstater och mellan medlemsstater och tredje land med andra fartyg: 1 januari 1993."

Artikel 3:

"Bestämmelser om lastdelning i gällande bilaterala överenskommelser mellan medlemsstater och tredje land skall avvecklas eller anpassas enligt föreskrifterna i artikel 4."

Artikel 4.1:

"Sådana gällande bestämmelser om lastdelning som inte avvecklats enligt artikel 3, skall anpassas till gemenskapens lagstiftning och då särskilt enligt följande:

a) Trader som styrs av Förenta nationernas uppförandekod för linjekonferenser skall överensstämma med koden och medlemsstaternas åtaganden enligt förordning (EEG) nr 954/79.

b) Trader som inte styrs av Förenta nationernas uppförandekod för linjekonferenser skall snarast möjligt och senast före den 1 januari 1993 anpassas så att alla medborgare i gemenskapen, enligt definitionen i artikel 1, får rättvis, fri och icke-diskriminerande tillgång till berörda medlemsstaters lastandelar."

7 Förordning nr 4055/86 trädde i kraft den 1 januari 1987 i enlighet med artikel 12 i densamma.

Det omtvistade avtalet

8 Det omtvistade avtalet trädde i kraft den 19 maj 1981, det vill säga flera år innan Republiken Portugal den 1 januari 1986 anslöt sig till gemenskaperna.

9 Artikel 3 andra stycket i det omtvistade avtalet har följande lydelse:

"De avtalsslutande parternas sjöfartsföretag har samma rättigheter vad avser godstransport på bilaterala trader mellan ländernas respektive hamnar."

10 I artikel 13 tredje stycket i samma avtal föreskrivs följande:

"Förevarande avtal fortsätter att gälla tolv månader efter det att någon av de avtalsslutande parterna meddelar den andra parten att den önskar säga upp avtalet."

11 I det omtvistade avtalet förbehålls godstransport mellan de avtalsslutande parterna fartyg som för någon av dessa staters flagg eller fartyg som nyttjas av personer eller företag som har endera partens nationalitet. Fartyg som nyttjas av medborgare i andra medlemsstater får således inte användas för sådan transport som anges i nämnda avtal.

Det administrativa förfarandet

12 Eftersom lastdelningsklausulerna i det omtvistade avtalet omfattas av bestämmelserna i förordning nr 4055/86, särskilt artikel 4.1, och eftersom de borde ha

ändrats för att överensstämma med nämnda förordning, tillställde kommissionen Republiken Portugal ett antal skrivelser.

13 Som svar på en skrivelse från kommissionen av den 30 juli 1993 angav de portugisiska myndigheterna, genom skrivelse av den 28 oktober 1993, att deras ansträngningar att på diplomatisk väg lösa problemet ännu inte hade burit frukt. De erinrade om att den portugisiska regeringen i praktiken iakttog bestämmelserna i förordning nr 4055/86 och att den inte åberopade någon av lastdelningsklausulerna i det omtvistade avtalet.

14 Kommissionen tillställde den 28 mars 1994 Republiken Portugal en formell underrättelse.

15 Den portugisiska regeringen medgav i sitt svar av den 21 juni 1994 att det var nödvändigt att ändra det omtvistade avtalet. Regeringen förklarade dessutom att förfarandet för att göra sådana ändringar redan hade påbörjats och att det borde kunna avslutas inom kort.

16 Eftersom det omtvistade avtalet inte hade ändrats eller sagts upp inom den tidsfrist som kommissionen hade fastställt, riktade kommissionen den 6 decem-

ber 1995 ett motiverat yttrande till Republiken Portugal och uppmanade denna stat att, i enlighet med artikel 169 i fördraget, inom två månader från delgivningen av det motiverade yttrandet vidta nödvändiga åtgärder för att följa detta.

17 De portugisiska myndigheterna förklarade i skrivelse av den 8 september 1997 att de efter Förbundsrepubliken Jugoslaviens sönderfall hade beslutat att ta kontakt med var och en av de nya länder som hade bildats efter sönderfallet och att de, i syfte att få det omtvistade avtalet ändrat, hade tillställt de nya ländernas myndigheter en not med de portugisiska myndigheternas förslag till ändringar i det omtvistade avtalet. Den portugisiska regeringen underströk härvid att det var ytterst brådskande att ändra avtalet.

18 De portugisiska myndigheterna har därefter informerat kommissionen om att de inväntade svar från myndigheterna i de stater som hade bildats efter Förbundsrepubliken Jugoslaviens sönderfall.

19 Genom skrivelse av den 3 december 1997 har Republiken Portugal tillsänt kommissionen samtliga tillgängliga uppgifter om resultatet av denna skriftväxling.

20 Eftersom kommissionen aldrig fick besked om några konkreta ändringar i det omtvistade avtalet, beslutade den att väcka förevarande talan.

Parternas argument

21 Kommissionen har anmärkt att syftet med förordning nr 4055/86 är att upprätthålla principen om frihet att tillhandahålla tjänster på sjötransportområdet mellan medlemsstater samt mellan medlemsstater och tredje land. I det omtvistade avtalet förbehålls godstransport mellan avtalsparterna fartyg som för en av avtalsparternas flagg eller fartyg som nyttjas av personer eller företag som har endera partens nationalitet. Av detta följer att fartyg som nyttjas av medborgare i andra medlemsstater inte får tillträde till de trader som omfattas av detta avtal. Kommissionen anser därför att avtalet borde ha ändrats, så att det blir förenligt med förordning nr 4055/86, särskilt artikel 4.1.

22 Kommissionen har härvid anmärkt att det i artikel 2 i förordning nr 4055/86 fastställs vid vilken tidpunkt ett avtal skall ha anpassats, varigenom de enda giltiga undantagen från principen i artikel 1.1 i denna förordning om frihet att tillhandahålla tjänster på sjötransportområdet preciseras.

23 Enligt artikel 4.1 b i förordning nr 4055/86 rörande trader som inte styrs av Förenta nationernas uppförandekod för linjekonferenser skulle avtalet anpassas snarast möjligt och senast före den 1 januari 1993. Vad avser trader som styrs av Förenta nationernas uppförandekod för linjekonferenser som avses i artikel 4.1 a i nämnda förordning medgavs ingen som helst tidsfrist för anpassningar.

24 Eftersom uppförandekoden trädde i kraft den 6 oktober 1983 för Förbundsrepubliken Jugoslaviens del och den 13 december 1990 för Republiken Portugals del, anser kommissionen att artikel 4.1 a i förordning nr 4055/86 är tillämplig på avtalet först från sistnämnda dag. Avtalet borde därför ha ändrats senast den 13 december 1990.

25 Kommissionen anser emellertid att oavsett huruvida traderna regleras av artikel 4.1 a eller artikel 4.1 b i förordning nr 4055/86 har tidsfristen för anpassning av det omtvistade avtalet gått ut för länge sedan. Kommissionen har gjort gällande att den tid som har förflutit sedan förordningen trädde i kraft är mer än tillräcklig för att ändra eller i sista hand säga upp avtalet, så att Republiken Portugal kan uppfylla sina skyldigheter.

26 Den portugisiska regeringen har inte bestritt att lastdelningsklausulerna i det omtvistade avtalet enligt artiklarna 3 och 4 i förordning nr 4055/86 måste ändras och har understrukit att den har ansträngt sig för att med hjälp av de diplomatiska medel som står till dess förfogande få de behöriga myndigheterna i tredje länderna att godta en sådan ändring. Den portugisiska regeringen har dessutom beslutat att i avvaktan på resultatet av det diplomatiska förfarandet för omarbetning av avtalet inte tillämpa dess lastdelningsklausuler.

27 Den portugisiska regeringen har hävdat att eftersom Förbundsrepubliken Jugoslavien har upphört att existera, borde kommissionen ha anpassat sin begäran till denna nya verklighet.

28 Enligt den portugisiska regeringen har kommissionen väckt talan om fördragsbrott för tidigt med hänsyn till att förhandlingarna med de fyra berörda länderna var så långt gångna.

29 Kommissionens talan saknar dessutom rättslig grund, eftersom det där inte hänvisas till artikel 234 i fördraget. Den rättsliga ram som anges i denna bestämmelse måste beaktas i motiveringen till en talan som syftar till ändring eller uppsägning av ett avtal som har ingåtts före anslutningen till gemenskaperna.

30 Den portugisiska regeringen anser att med hänsyn till ordalydelsen i artikel 234 i fördraget kan den inte anklagas för fördragsbrott. Vad avser avtal som har ingåtts före anslutningen till gemenskaperna, vilka helt eller delvis strider mot EG-fördraget eller sekundärrätten, medför artikel 234 andra stycket i fördraget en skyldighet för medlemsstaterna att vidta alla lämpliga åtgärder för att undanröja ett motsatsförhållande mellan en avtalsbestämmelse och en gemenskapsbestämmelse. Artikeln innebär inte ett krav att medlemsstaterna skall uppnå ett visst resultat, i den meningen att de är skyldiga att, oavsett juridiska konsekvenser och det politiska priset, undanröja en sådan oförenlighet.

31 Den portugisiska regeringen har gjort gällande att det andra stycket i artikel 234 i fördraget skall förstås mot bakgrund av det första stycket, varför åtgärder för att undanröja oförenligheter skall utformas så att man säkerställer gemenskapsrättens ändamålsenliga verkan samtidigt som man i så ringa mån som möjligt inskränker de rättigheter som tredje länder har enligt ett avtal som har ingåtts innan den berörda medlemsstaten anslöt sig till gemenskaperna.

32 Om artikel 234 andra stycket i fördraget innebär en skyldighet för medlemsstaterna att säga upp avtal som de har ingått innan de anslöt sig till gemenskaperna i fall då det är svårt eller omöjligt att på diplomatisk väg ändra klausuler som är oförenliga med gemenskapsrätten, är den sista meningen i denna bestämmelse meningslös. För att en medlemsstat skall kunna säga upp ett avtal som den har ingått innan den anslöt sig till gemenskaperna behöver den inte hjälp eller bistånd från andra medlemsstater, eftersom en sådan uppsägning är en ensidig viljeförklaring.

33 Enligt den portugisiska regeringen kan en medlemsstat endast tänkas vara skyldig att säga upp ett avtal med stöd av artikel 234 andra stycket i fördraget i undantagsfall och i extrema situationer. Eftersom det är fråga om en rättsakt som ger upphov till skyldigheter på det internationella planet, kan det endast vara motiverat att säga upp ett avtal om två villkor är uppfyllda, nämligen att en bestämmelse i ett avtal som har ingåtts före anslutningen är helt oförenlig med gemenskapsrätten och att det är helt omöjligt att med hjälp av politiska eller andra medel säkerställa gemenskapens intresse på området.

34 I förevarande fall är det andra villkoret inte uppfyllt: de bestämmelser om lastdelning som borde ändras tillämpas inte och den omständigheten att de formellt sett är giltiga påverkar inte gemenskapens intresse av att friheten att tillhandahålla tjänster på sjötransportområdet kan utövas fullt ut och på ett effektivt sätt.

35 En medlemsstat kan endast vara skyldig att säga upp ett avtal om det står helt klart att det tredje landet inte önskar omförhandla avtalet. Att det av politiska eller andra skäl är svårt att ändra avtalet är inte tillräckligt för att medlemsstaten skall vara skyldig att säga upp det.

36 Med hänsyn till den känsliga situationen vad avser dessa nya staters plats i det internationella samfundet och särskilt den prioritetsordning och strategi som lagts fast inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken var det vidare olämpligt att genom ett ensidigt beslut säga upp det omtvistade avtalet.

37 Att säga upp ett avtal vore en oproportionerlig åtgärd för att uppnå det syfte som anges i artikel 234 andra stycket i fördraget och skulle innebära att Republiken Portugals utrikespolitiska intressen på ett oproportionerligt sätt helt får ge vika för gemenskapens intressen, vilka emellertid i praktiken inte lider någon faktisk och reell skada. Om Republiken Portugal skulle säga upp avtalet, skulle detta få

allvarliga följder för dess diplomatiska, politiska och ekonomiska förbindelser med de berörda tredje länderna.

Domstolens bedömning

38 Domstolen vill inledningsvis anmärka att kommissionen och Republiken Portugal är eniga om att lastdelningsklausulerna i det omtvistade avtalet gör att avtalet måste ändras för att det skall vara förenligt med artiklarna 3 och 4 i förordning nr 4055/86.

39 I förevarande fall har den portugisiska regeringen inte lyckats att med diplomatiska medel ändra det omtvistade avtalet inom den tidsfrist som föreskrivs i förordning nr 4055/86.

40 Domstolen vill härvid anmärka att den redan tidigare har förklarat att om det enligt folkrätten är möjligt att säga upp ett avtal av denna typ, ankommer det på den berörda medlemsstaten att säga upp avtalet (se i detta sammanhang dom av den 14 september 1999 i mål C-170/98, kommissionen mot Belgien, REG 1999, s. I-5493, punkt 42).

41 Den portugisiska regeringen har emellertid bestritt att det föreligger fördragsbrott och detta huvudsakligen av fyra skäl.

42 Den portugisiska regeringen har för det första hävdat att eftersom Förbundsrepubliken Jugoslavien har fallit sönder, borde kommissionen ha anpassat sin begäran till denna nya verklighet.

43 Domstolen vill härvid anmärka att det framgår av fast rättspraxis (dom av den 20 mars 1997 i mål C-96/95, kommissionen mot Tyskland, REG 1997, s. I-1653, punkt 22) att det administrativa förfarandets syfte är att ge den berörda medlemsstaten möjlighet att dels fullgöra sina skyldigheter enligt gemenskapsrätten, dels göra invändningar mot klagomål framställda av kommissionen.

44 I förevarande fall har Republiken Portugal inte lämnat någon som helst förklaring till varför den anser att omständigheten att kommissionen inte anpassat sin begäran till följd av Förbundsrepubliken Jugoslaviens sönderfall har påverkat dess möjlighet att dels fullgöra sina skyldigheter enligt gemenskapsrätten, dels göra gällande sin rätt till försvar.

45 Den portugisiska regeringen har för det andra gjort gällande att kommissionen har väckt talan för tidigt, med hänsyn till hur långt förhandlingarna med de berörda tredje länderna har gått.

46 Domstolen vill härvid erinra om att kommissionen, med hänvisning till dess roll som fördragets övervakare, ensam är behörig att avgöra om det är lämpligt att inleda ett förfarande om fördragsbrott (se dom av den 11 augusti 1995 i mål C-431/92, kommissionen mot Tyskland, REG 1995, s. I-2189, punkt 22).

47 Den portugisiska regeringen har för det tredje hävdat att den komplexa situation som har uppstått efter Förbundsrepubliken Jugoslaviens sönderfall utgör laga förfall.

48 Domstolen vill härvid anmärka att den omständigheten att det föreligger en svår politisk situation i ett avtalsslutande tredje land, såsom i det förevarande fallet,

inte kan rättfärdiga att en medlemsstat inte gör något för att uppfylla sina skyldigheter enligt fördraget (se domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Belgien, punkt 42).

49 Den portugisiska regeringen har slutligen gjort gällande att vad gäller avtal som en medlemsstat har ingått med ett tredje land innan den anslöt sig till gemenskaperna innebär artikel 234 i fördraget en skyldighet att använda samtliga lämpliga medel för att undanröja ett motsatsförhållande mellan en avtalsregel och en gemenskapsregel, men att denna artikel inte kan tolkas så att de juridiska konsekvenser och det politiska pris som följer av denna skyldighet helt saknar betydelse. En medlemsstat är enligt artikel 234 i fördraget endast skyldig att säga upp ett avtal i undantagsfall och under särskilda omständigheter. Enligt den portugisiska regeringen innebär en sådan skyldighet för Portugal att säga upp avtalet att dess utrikespolitiska intressen på ett oproportionerligt sätt helt får ge vika för gemenskapens intressen. Kommissionen borde dessutom ha hänvisat till artikel 234 i motiveringen till en begäran om att ett avtal som har ingåtts före anslutningen skall sägas upp.

50 Det skall således prövas under vilka omständigheter som en medlemsstat med stöd av ett avtal som den har ingått med tredje land innan den anslöt sig till gemenskapen kan bibehålla bestämmelser som strider mot gemenskapsrätten.

51 Domstolen vill härvid erinra om att det i det första stycket i artikel 234 i fördraget föreskrivs att de rättigheter och förpliktelser som följer av avtal som ingåtts innan fördraget träder i kraft mellan å ena sidan en eller flera medlemsstater och å andra sidan ett eller flera tredje länder inte skall påverkas av bestämmelserna i fördraget. I andra stycket i samma artikel åläggs dock medlemsstaterna samtidigt att vidta alla lämpliga åtgärder för att undanröja det avsnitt i ett avtal som eventuellt är oförenligt med EG-fördraget.

52 Artikel 234 i fördraget har allmän räckvidd och gäller för alla internationella avtal som kan inverka på tillämpningen av fördraget, oberoende av avtalets syfte

(se dom av den 14 oktober 1980 i mål 812/79, Burgoa, REG 1980, s. 2787, punkt 6, svensk specialutgåva, volym 5, s. 313, och av den 2 augusti 1993 i mål C-158/91, Levy, REG 1993, s. I-4287, punkt 11, svensk specialutgåva, volym 13, s. 295).

53 Som framgår av domen i det ovannämnda målet Burgoa är syftet med artikel 234 första stycket i fördraget att i enlighet med folkrättens principer (se härvid artikel 30.4 b i Wienkonventionen från år 1969 om traktaträtten) klargöra att tillämpningen av EG-fördraget inte påverkar den berörda medlemsstatens åtagande att respektera de rättigheter för tredje land som följer av ett avtal som ingåtts innan fördraget trädde i kraft eller i förekommande fall innan den berörda medlemsstaten anslöts, och att uppfylla sina förpliktelser enligt detta avtal.

54 Av detta följer att Republiken Portugal fortfarande måste respektera de rättigheter som Förbundsrepubliken Jugoslavien har enligt det omtvistade avtalet.

55 Det omtvistade avtalet innehåller emellertid en klausul (artikel 13) som uttryckligen anger att avtalsparterna har rätt att säga upp avtalet, varför Republiken Portugal skulle ha kunnat säga upp avtalet utan att åsidosätta Förbundsrepubliken Jugoslaviens rättigheter enligt detta avtal.

56 De skyldigheter som åvilar Republiken Portugal enligt artiklarna 3 och 4 i förordning nr 4055/86 påverkas således inte av den princip som uppställs i första stycket i artikel 234 i fördraget.

57 Vad avser den portugisiska regeringens argument att en skyldighet att säga upp ett avtal enligt artikel 234 i fördraget endast föreligger i undantagsfall är det tillräckligt att konstatera att i förevarande fall har Republiken Portugals

skyldighet inte sin grund i denna bestämmelse i fördraget utan i bestämmelserna i förordning nr 4055/86.

58 Det skall vidare anmärkas att även om medlemsstaterna enligt artikel 234 i fördraget kan välja vilka åtgärder som är lämpliga att vidta är de ändå skyldiga att undanröja regler i avtal som de har ingått före anslutningen, som är oförenliga med EG-fördraget. Om en medlemsstat möter svårigheter som gör att det är omöjligt att ändra avtalet i fråga, är det således inte uteslutet att medlemsstaten kan vara skyldig att säga upp avtalet.

59 Vad avser argumentet att en sådan skyldighet för Republiken Portugal att säga upp avtalet innebär att dess utrikespolitiska intressen på ett oproportionerligt sätt helt får ge vika för gemenskapens intressen, vill domstolen erinra om att balansen mellan en medlemsstats utrikespolitiska intressen och gemenskapens intressen redan har uttryckts i artikel 234 i fördraget, i det att denna bestämmelse tillåter en medlemsstat att underlåta att tillämpa en gemenskapsrättslig bestämmelse för att kunna respektera de rättigheter som tredje länder har enligt ett avtal som ingåtts dessförinnan och uppfylla sina egna skyldigheter enligt samma avtal. Artikeln ger även medlemsstaterna rätt att välja vilka åtgärder som är lämpliga för att se till att avtalet i fråga blir förenligt med gemenskapsrätten.

60 Vad slutligen avser argumentet att talan saknar rättslig grund på grund av att kommissionen har underlåtit att hänvisa till artikel 234 i fördraget är det tillräckligt att konstatera att kommissionen i förevarande fall har grundat sin begäran på förordning nr 4055/86.

61 Domstolen finner mot denna bakgrund att Republiken Portugal har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 3 och 4.1 i rådets förordning nr 4055/86 genom att inte säga upp eller anpassa det omtvistade avtalet, så att

alla medborgare i gemenskapen får rättvis, fri och icke-diskriminerande tillgång till Republiken Portugals lastandelar.

Rättegångskostnader

62 Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att Republiken Portugal skall förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom Republiken Portugal har tappat målet skall denna stat förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

följande dom:

1) **Republiken Portugal har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 3 och 4.1 i rådets förordning (EEG) nr 4055/86 av den 22 december 1986 om tillämpning av principen om frihet att tillhandahålla tjänster på sjötransportområdet mellan medlemsstater samt mellan medlemsstater och**

tredje land genom att inte säga upp eller anpassa sjöfartsavtalet med Förbundsrepubliken Jugoslavien, så att alla medborgare i gemenskapen får rättvis, fri och icke-diskriminerande tillgång till Republiken Portugals lastandelar.

2) Republiken Portugal skall ersätta rättegångskostnaderna.

Rodríguez Iglesias Moitinho de Almeida Edward Sevón

Schintgen Gulmann Puissochet Hirsch

Jann Ragnemalm Wathelet

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 4 juli 2000.

R. Grass

Justitiesekreterare

G.C. Rodríguez Iglesias

Ordförande